

מורינו הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א

ראש הכולל עיר החרדים

ברין תבלין לענין קדו"ש ולמעשרות

וכ' הר"ש דהם מיני בשמים, והנה צירושלמי פ"ז מ"א איצטא בשמים מהו שיהא עליהן קוד"ש ולא איפשיטא ע"כ דצמתני' לא איירי שעומדים רק להריח זהם מדלא פשטו מינה, וז"ל דמיירי בצשמים שנותנים בתוך המאכל ונתינת ריח צמאכל זהו כעין תבלין ותנן די' להם שציעית אלמא שציעית נוגהת בתבלין, ומסתבר דמיני בשמים אינם נאכלים צפ"ע.

והטעם דקדו"ש נהגא בתבלין לכאורה פשוט לפמש"א צצ"ק ק"א צ' דקדו"ש נהגא צמידי דהנחתו וציעורו שוה דומיא ד"לאכלה" דכתיב בקרא.

איברא צנדה דף ח. אמרו מאן תנא קטפא פירי ר"א, והקשו צחוס' צמאי פליגי דאי הנחתו וציעורו שוה נהגא צ' קדו"ש ואי לאו לא נהגא צ' ודוחק לומר דפליגי אי הנחתו וציעורו שוה, ותירצו דודאי הנחתו וציעורו שוה ולפי שאינו אלא לחלוחי העץ שרו צנן דצטל אגב העץ ור"א סבר דהנחתו חשיבא ואינו צטל אגב העץ ונידון צפ"ע.

ובר"מ פ"ז ה"ט כ' הקטף והוא שרף היוצא מהאילנות מן העלין ומן העקרים אין לו שציעית והיוצא מן הפגים יש לו ולדמיו שציעית, והטעם דאף צנן מודו דהפגין

(א) מתני' נדה נ' א' כל שחייב צמעשרות מיטמא טו"א ויש שמיטמא טו"א ואינו חייב צמעשרות. צחוס' הקשו דאמרין צפ"ק דחולין אינו חושש לשאור ותבלין שזה לא משום מעשר ולא משום שציעית משמע דמעשר נוגה בתבלין וא"כ מטמא טו"א ותנן שם קי"ז צ' דהקיפה מטרפת לטו"א ופי' צגמ' דקיפה היינו תבלין אלמא אין להם טו"א אלא ע"י צירוף, ותירצו דאיכא צ' מיני תבלין דהנהו דאין ראויים אלא לטעמא לא מיטמאו טו"א [אלא ע"י צירוף] ואין חייבים צמעשר אבל תבלין דראויין נמי צפ"ע ועצידן נמי לטעמא כגון שומין וצללים חייבים צמעשר ומטמאין טו"א, עוד תירצו דההיא דפ"ק דחולין לצדדין קתני וחשש דמעשר לא קאי אלתבלין אלא אשאור וחשש דשציעית קאי נמי אלתבלין, והוסיפו דאף צמאכל צהמה נהגא שציעית כדחנן רפ"ז דשציעית.

ואמנם הוכיחו דאשכחן מאכל צהמה דנהגא צ' שציעית אע"ג דאינו מיטמא טו"א ואין חייב צמעשר אולם אכתי לא מוכח דתבלין דאינו מיטמא טו"א ואין חייב צמעשר נהגא צ' שציעית.

והנה תנן שציעית פ"ז מ"ו הורד והכופר והקטף והלוטם יש להם שציעית וכו'

דגבי שציעית דרשו צ"ק וצסוכה שם והיתה
שצת הארץ לכם לאכלה לכם לכל זרכיכם
דומיא דאכילה דהנחתו וציעורו שוה דמרצין
מינה אף מיני לצעים דהנחתן וציעורן שוה
ומהא"ט מרצין נמי אכילה שאינה חסוצה
דהיא בכלל כל זרכיכם משא"כ לענין מעשר
וטו"א דליכא ריבוי צעינן דוקא אכילה חסוצה.

אבגם מה שנוהגת קדו"ש צמאכל צהמה
הוא מדכתיב צהדיא צקרא והיתה
שצת הארץ וגו' ולצהמתך ולחי' אשר צארץך
וגו' דמה שעומד לצהמתך ולחי' הוא בכלל
שצת הארץ, ולא ילפינן לה מקרא דלכם לכל
זרכיכם, והא דמייתי לה התוס' צגדה אינו
לדמיון גמור לחצלין אלא להוכיח דשציעית
לא דמיא למעשר ולטו"א משום דמרצין
מקראי אף מה שאינו מאכל הראוי לאדם.

צ) לענין קצח פליגי צ"ה וצ"ש צמשנה
צעדויות [פ"ה מ"ג] וצעוקלין
[פ"ג מ"ו] דצ"ש מטהרין מטומאת אוכלין
וצ"ה מטמאין, וכן למעשרות, דלצ"ש אינו
חשוב אוכל ופטור מן המעשר, ולצ"ה חשיב
אוכל וחייב צמעשר.

וברמב"ם [פ"צ מהל' תרומות ה"ג] כתב
ו"ל: זרעוני גינה שאינן נאכלים
כגון זרע לפת וכו' פטורים מן התרומה ומן
המעשרות מפני שאינן אוכל אדם, אצל הקצח
חייב צתרומה וצמעשרות, עכ"ל.

והרדב"ז פירש דקצח הוא זרע שחור ונותנין
אותו צפת וצתצטיל וא"כ הוא
משמש רק לריח וטעם, ויש להצין דא"כ מאי
טעמא דצ"ה דמחייבים צמעשרות כאוכל.

והשרף היוצא מהם אינו צטל לעץ וכמצואר
צסוגיא שם ועי' צכ"מ.

והנה אמרו צצ"ק שם יצאו ענים שהנחתן
אחר ציעורן, ופרש"י שלאחר ציעורן
שנעשים גחלים הוא דהויא עיקר הנחתם,
והקשו והאיכא ענים דמשחן [שמאירין כנר]
דהנחתן וציעורן שוה, ותירץ רצא דסתם ענים
להסקה הם עומדים, וציארו צתוס' דאין
לפרש דענים דמשחן צטלין לגבי שאר ענים
דהא אשכחן צסוכה מ' א' דאיכא קדו"ש
צלולצ משום דהנחתו וציעורו שוה שמכצדין
צו את הצית ואינו צטל לגבי שאר ענים, אלא
דסתם ענים דמשחן עומדים אף להנאה שאחר
ציעורם ולא דמי צלולצ שסתמו עומד לכצד
צו את הצית. מצואר דאשכחן לולצ שעומד
לשימוש מיוחד ואינו נידון כשאר ענים ומאידך
ענים דמשחן שאין סתם שימושם להאיר אינם
נידונים צפ"ע אלא צכלל שאר ענים.

ובעי"ז נח' גבי קטף אם השימוש צו לאכילה
הוא שימוש חשוב משו"ה אינו צטל
לגבי העץ אלא נידון צפ"ע.

ובעיקר דברי התוס' דשציעית נוהגת צתצלין
שאינו ראוי לאחי' צפ"ע אע"פ
שאינו חייב צמעשר ואינו מיטמא צטו"א,
כעי"ז אשכחן צירושלמי שציעית רפ"ז דעולשי
שדה אין מיטמאין טו"א עד שיחשב עליהם
ואעפ"כ חלה עליהן קדו"ש מיד לפי' הר"ש,
ולהגר"א צשנו"א עלי לוף השוטה אין מיטמאין
טו"א עד שימתקם ואעפ"כ חלה עליהם
קדו"ש מיד.

וצ"ב מ"ש דחשיב אוכל לענין קדו"ש ולא
חשיב אוכל לענין מעשר וטו"א. וי"ל

אכילת הקנח ענמו ואינו ניתן לטעמא בלעד,
וע"ש בראב"ד.

והנה לענין גרגרי קימ"ל שנותנים צפת, אם
הוא הקנח דמחיתין ודאי חייב צמעשר
כדפסק הרמב"ם, ואף אם אינו הקנח דמחיתין
יש לחוש ולחייבו כיון שאוכלים אותו גם כן
עם הלחם, עי' מש"כ בחזו"א [מעשרות ס"א
סקכ"ד]. ולענין שאר תבלינים אם הם רק
לטעם הרי פטורים, ואם יש כוונה לאכלם
עם האוכל אלא שאין נאכלים כשהם צעין,
חייבים, כיון שמתכוונים אף לאכילה דידהו.

ולענין עלי תה, אף דאפשר שמערבים זהם
עוד תומרים, מ"מ כנראה הכל עשוי
רק לטעם ופטורים ממעשר, והעלים של התה
ענמם ודאי הם רק לטעם, אבל קפה נחשב
מאכל וגם רוצים לאוכלו והוא ענמם התצטיל
וחייב.

אמנם י"ל דאינם רק לטעם, שהרי כשנותנים
אותם צפת הם נאכלים עם הפת ורוצים
לאכלם יחד, רק שאינם נאכלים בעינייהו,
ואפשר לפרש דפליגי אם צכה"ג נחשבים
כנותנים לטעם בלעד, או שכיון שנאכלים עם
הלחם חשיבי דחוי לאכילה, ואף דאיתא בצרכות
[דף מ] דאימי' דרב ירמי' אפיא לי' ריפתא
ומדבקה לי' ומקלפא לי', אבל קתם בני אדם
מתכוונים לאכול את הקנח יחד עם הפת.

ובזה יל"פ מה שהביא הר"ש בעוקצין
והראב"ד בעדויות מהא דאמרינן
בצרכות [דף מ] דהרגיל בקנח אינו צא לידי
כאז לב, דריחו קשה אך טעמו יפה ללב,
דפשוטו הביאו מהתם רק לסימן שזהו הקנח,
אך להנ"ל י"ל דהוא לנתינת טעם שמפני
שהוא יפה ללב נותנים אותו צפת גם לתכלית

הגאון רבי יהודה שפירא שליט"א

בדין קצירה ובצירה בדרך הבוצרים

ובוצרים אותן ודורכין צגת כו' נריך לומר דהצירה הייתה צשינוי כלים כפי פיר"ש ותוס' רה ט', ומדריכה צגת ל"ק דזה דרצנן ולנורך רצים החירו, ונמלא לדעת תוס' דקנ"ו צ' הם מלאכות שאסרה תורה והוא בכלל שבת שבתון, וזה נראה כונתם צר"ה י"צ צ' דהא דמרצין תוספת שציעית היינו איסור מלאכה לנורך הפירות דאע"ג דאית צהו קדושת שציעית לא היינו אוסרים חרישה וקצירה "דדצר החלוי צעבודת הארץ כיון דנפקא שציעית שריא".

צ) ודעת הר"ש צפ"ח מ"ו דדרך הבוצרים שאסרה תורה הוא דוקא צמשומר ולפי"ז דעתו צמשומר מותר צאכילה צדמפו' צמתני', והירו' שהציא שם צאילין דר"י, ואע"ג דאסרה תורה אפי' לפני לקיטה כמו שהציא הרמב"ן צפ' צהר מהמכילתא והוא עשה של ונטשתה אצל לאו ליכא אלא צצירה בדרך הקולרים וצמופקר שרי, והנה צחו"כ הראה פנים צפירושו גם לדעת ר"ת אצל צמתני' הכריע ע"פ הירו' דמותר, ומשמע צר"ש שם דאף קולו"צ צמשומר של אחרים והפקר ה"ה צלאו זה משום דהמלאכה אסרה תורה.

ג) ודעת הרמב"ן דלאוי דקצירה וצירה איתמר על הצעלים שלא יאסוף תבואתו ככל השנים. וענין בדרך הקולרים הוא מדרצנן לנהוג צפירות שציעית בדרך

א) תו"ב פ' צהר ואת ענבי נזירך לא תצנור מן השמור צארץ אין אתה צוצר אצל אתה צוצר מן המופקר. לא תצנור בדרך הבוצרים כו' ע"כ. ענין זה לא נחפרש צגמ' ומצינו צזה כמה שיטות להראשונים. דעת ר"ת והר"י צצ"מ נ"ח א' וציצמות קכ"צ א' דמשומר אסור צצירה לגמרי ואסור צאכילה מכח הגמ' ציצמות שם, וענבי נזירך מתפרש שצורת מצני אדם, ומה שאמרו אצל אתה צוצר מן המופקר היינו דוקא צשינוי צמלאכה כמו דמקיים צחו"כ צחרצה אצל לא צמוקפה, אצל צלא שינוי אסור מדאורייתא. ויש לשאל כיון דהפסוק מיירי צמשומר מהיכן נחחדש איסור צמופקר, ולריך לומר דפשטיה דקרא שבת שבתון דכתוב גם קצירה וצירה ודאי משמע דאסרה תורה מלאכות אלו גם צמופקר מיהו כיון דכתב רחמנא נזירך נחרצה די' ענין צמשומר וע"כ דזה אסרה תורה לגמרי, והראב"ד צפירושו שם כתב דענין צשומר ילפינן מקרא אחר עיי"ש.

ובבואר צתוס' צ"מ שם צמשומר אפי' צשומר של אחרים והפקר, ומשמע מדצריהם דאף קוצר וצוצר של אחרים והפקר הרי הוא צאזהרות אלו, והא דתני צתוספתא צר"ש פ"ט מ"ח צראשונה שלוחי צ"ד כו' הגיע זמן ענבים שלוחי צ"ד שוכרין פועלים